



## Πρόληψη ατυχημάτων στον κλάδο των κατασκευών

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση οι κατασκευές είναι ο κλάδος με τον μεγαλύτερο κίνδυνο ατυχημάτων, (\*) όπου σημειώνονται περισσότερο από 1000 θάνατοι ετησίως οι οποίοι οφείλονται σε ατυχήματα εργαζομένων στις κατασκευές. Παγκοσμίως, οι εργαζόμενοι στις κατασκευές έχουν τρεις φορές περισσότερες πιθανότητες να υποστούν θανατηφόρο ατύχημα και δύο φορές περισσότερες πιθανότητες να τραυματιστούν σε σύγκριση με εργαζομένους άλλων κλάδων. Το κόστος αυτών των ατυχημάτων είναι τεράστιο για το **άτομο το ίδιο, τον εργοδότη και την κοινωνία**. Μπορεί να αναλογεί συνολικά σε ένα σημαντικό μέρος του κόστους του έργου.

Πάνω από το 99% των κατασκευαστικών εταιρειών στην Ευρώπη είναι **Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ)**. Οι ΜΜΕ είναι κατά συνέπεια αυτές που πλήττονται περισσότερο από ατυχήματα. Οι συμβουλές που παρέχονται στο παρόν θεματικό δελτίο απευθύνονται σε όλες τις επιχειρήσεις ανεξαρτήτου μεγέθους

### Ευθύνες

Σχεδιαστές, αρχιτέκτονες, κύριοι του έργου και όλοι οι εργολάβοι (συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολούμενων) είναι υπεύθυνοι για τη εξασφάλιση της ασφάλειας. Οι σχετικές απαιτήσεις που καθορίζονται στις ευρωπαϊκές οδηγίες (2) περιλαμβάνουν:

- Εξέταση της επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας, ξεκινώντας από το στάδιο του σχεδιασμού και συνεχίζοντας σε ολόκληρο το **κατασκευαστικό έργο**. Πρέπει να υπάρχει συντονισμός όλων των μερών που συμμετέχουν στον σχεδιασμό και την εκτέλεση του έργου
- Εξασφάλιση ασφαλούς εργασιακού εξοπλισμού (περιλαμβάνει την καταλληλότητα, τα χαρακτηριστικά ασφάλειας, την ασφαλή χρήση, την εκπαίδευση και ενημέρωση, την επιθεώρηση και τη συντήρηση)
- Ύπαρξη **σήμανσης για την ασφάλεια και την υγεία**, όπου δεν είναι δυνατή η αποφυγή του κινδύνου ή η μείωσή του με προληπτικά μέτρα
- Παροχή **εξοπλισμού ατομικής προστασίας** (σκληρά κράνη, μάντες ασφαλείας, αναπνευστικές συσκευές προστασίας και προστασία των οφθαλμών, ασφαλή υποδήματα, κλπ) αναλόγως των κινδύνων, όπου αυτοί δεν μπορούν να αποφευχθούν με άλλα μέσα
- Εξασφάλιση ασφαλούς εργασιακού περιβάλλοντος και δυνατότητες πρόνοιας για τους εργαζομένους στις **κατασκευές**, π.χ. πρόσβαση ασφαλών οδών κυκλοφορίας
- Τήρηση ενός **γενικού πλαισίου** για τη διαχείριση της ασφάλειας και της υγείας, στο οποίο περιλαμβάνονται: εκτίμηση και πρόληψη του κινδύνου, προτεραιότητα στη λήψη συλλογικών μέτρων για την εξάλειψη των κινδύνων, διαβούλευση με τους εργαζόμενους, παροχή πληροφόρησης και εκπαίδευσης και, συντονισμός σε θέματα ασφαλείας με τους εξωτερικούς συνεργάτες

Οι ελάχιστες προδιαγραφές που καθορίζονται στις οδηγίες έχουν ενσωματωθεί στις **εθνικές νομοθεσίες**, οι οποίες μπορεί να περιλαμβάνουν και συμπληρωματικές απαιτήσεις.

**Οι εργαζόμενοι** έχουν επίσης ευθύνη να συνεργάζονται και να μεριμνούν για τη δική τους ασφάλεια και των άλλων, τηρώντας τις οδηγίες που λαμβάνουν στο πλαίσιο της εκπαίδευσης που τους παρέχεται

Η **διαβούλευση με το εργατικό δυναμικό** είναι μία από τις απαιτήσεις. Η αξιοποίηση των γνώσεων τους βοηθά στον ακριβή προσδιορισμό των κινδύνων και στην υλοποίηση εύχρηστων λύσεων.

### Πρόληψη ατυχημάτων – Εκτίμηση κινδύνων

Υπάρχουν πολλοί κίνδυνοι στα κατασκευαστικά έργα. Ωστόσο, υπάρχουν αρκετά παραδείγματα «καλής πρακτικής» τα οποία μπορούν εύκολα να

εφαρμοστούν για την πρόληψη των ατυχημάτων. Το πρώτο βήμα είναι η διενέργεια **κατάλληλης και επαρκούς εκτίμησης του κινδύνου**.

Για να εξασφαλιστεί πραγματική μείωση της έκθεσης των εργαζομένων και τρίτων προσώπων (στους οποίους περιλαμβάνονται οι επισκέπτες στα εργοτάξια, το διερχόμενο κοινό) σε κινδύνους, η εκτίμηση πρέπει να εξετάσει όλους τους πιθανούς και πραγματικούς κινδύνους. Να εξασφαλιστεί ότι η μείωση ενός κινδύνου δεν αυξάνει κάποιον άλλο.

Πρέπει να προσδιοριστούν όλοι οι κίνδυνοι, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προκύπτουν από τις δραστηριότητες της εργασίας και από άλλους παράγοντες, π.χ. η διάταξη του εργοταξίου. Ακολουθώντας αξιολογείται η έκταση των συγκεκριμένων κινδύνων, λαμβάνοντας υπόψη τις υπάρχουσες προφυλάξεις. Έχουν ληφθεί αρκετές προφυλάξεις ή υπάρχει ανάγκη για περισσότερες; Τα αποτελέσματα της εκτίμησης του κινδύνου θα βοηθήσουν στην επιλογή των πιο κατάλληλων μέτρων καλής πρακτικής. (3)

### Πρόληψη στην πράξη

Οι σημαντικότεροι κίνδυνοι περιλαμβάνουν εργασίες που εκτελούνται σε μεγάλο ύψος, εκσκαφές και μετακίνηση φορτίων. **Πρέπει να δίνεται προτεραιότητα σε μέτρα εξάλειψης ή μείωσης του κινδύνου στην πηγή και να παρέχεται συλλογική προστασία**. Η ατομική προστασία, όπως ο ατομικός εξοπλισμός, χρησιμοποιείται στις περιπτώσεις όπου οι κίνδυνοι δεν μπορούν να μειωθούν περισσότερο με άλλα μέσα.

Η συνεχής **παρακολούθηση** και οι **τακτικές επιθεωρήσεις** είναι απαραίτητες, επιπλέον της συνολικής εκτίμησης του κινδύνου.

### Εργασία σε ύψος

Οι πτώσεις από ύψος είναι η συνηθέστερη αιτία τραυματισμών και θανάτων στον κλάδο των κατασκευών. Οι αιτίες περιλαμβάνουν: εργασία σε ικρίωμα ή εξέδρα χωρίς προστατευτικό κιγκλιδώμα ή χωρίς προστατευτικό μίαντα ορθά προσαρτημένο, ασταθείς στέγες και σκάλες πλημμελώς συντηρημένες, τοποθετημένες και ασφαλισμένες.



IMS - Yves COUSSON

(\*) Η κατάσταση της επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση – Πιλοτική μελέτη 2000. Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία. ISBN 92-95007-06-9

(2) Η διεύθυνση <http://europe.osha.eu.int/legislation/> παρέχει συνδέσεις με τη **νομοθεσία της ΕΕ**, στοιχεία σχετικά με τις κατευθυντήριες οδηγίες της Επιτροπής για τις ΜΜΕ και την εκτίμηση του κινδύνου, καθώς και τον κλάδο κατασκευών, και συνδέσεις με τους δικτυακούς τόπους των κρατών μελών όπου μπορεί να αναζητηθεί η **εθνική** νομοθεσία εφαρμογής των οδηγιών και των κατευθυντήριων γραμμών. Βλέπε ιδίως την οδηγία για τα προσωρινά ή κινητά εργοτάξια

(3) Ο δικτυακός τόπος του Οργανισμού παρέχει πληροφορίες για τον κλάδο κατασκευών στη διεύθυνση [http://europe.osha.eu.int/good\\_practice/sector/construction/](http://europe.osha.eu.int/good_practice/sector/construction/)

Οι πληροφορίες που περιέχονται στο παρόν θεματικό δελτίο δεν αντικαθιστούν τα επίσημα κείμενα της Κοινότητας ή των κρατών μελών



Η συνολική διαδικασία κατασκευής πρέπει να σχεδιάζεται κατά τρόπον που να ελαχιστοποιεί τον κίνδυνο πτώσης. Στο στάδιο σχεδιασμού του έργου, μπορεί να προβλεφθεί η προστασία από πτώσεις. Ο κίνδυνος μπορεί να μειωθεί με την προσθήκη ειδικά κατασκευασμένων για τον σκοπό αυτό προστατευτικών κιγκλιδιωμάτων ή τελικά, εάν ο κίνδυνος εξακολουθεί να υπάρχει, με την παροχή προστατευτικών ιμάντων.

### Εργασία σε εκσκαφές

**Πριν από την έναρξη κάθε εργασίας εκσκαφής**, πρέπει να εξετάζονται όλοι οι πιθανοί κίνδυνοι – συμπεριλαμβανομένης της κατάρρευσης της τάφρου, της πτώσης ανθρώπων και οχημάτων μέσα στο όρυγμα της εκσκαφής, καθώς και της υπονόμησης και φθοράς παραπλήσιων υποδομών. Στη συνέχεια να λαμβάνονται οι κατάλληλες προφυλάξεις. Εντοπισμός και επισήμανση όλων των υπόγειων δικτύων υπηρεσιών και λήψη προφυλάξεων για την αποφυγή τους, εξασφάλιση της ύπαρξης προμηθειών κατάλληλου υλικού υποστήριξης της εκσκαφής σε χώρο του έργου, εξασφάλιση ασφαλούς μεθόδου για την τοποθέτηση και απομάκρυνση υλικού υποστήριξης. Αποφασίστε ποιο υλικό θα διακινηθεί και ποιος είναι ο κατάλληλος εξοπλισμός. Εξασφαλίστε την έγκαιρη παραλαβή του εξοπλισμού και της προετοιμασίας του εργοταξίου.

**Καθημερινοί έλεγχοι** είναι απαραίτητοι, προκειμένου να εξασφαλιστεί η τήρηση των προφυλάξεων: Υπάρχει ασφαλής πρόσβαση προς και από τον χώρο εκσκαφής; Υπάρχουν φραγμοί που να εμποδίζουν την πτώση ανθρώπων; Φυλάσσονται σε ασφαλή απόσταση από τον χώρο της εκσκαφής τα υλικά, τα χρώματα και τα μηχανήματα;

### Μετακίνηση φορτίων

**Προβλέψτε** την ελαχιστοποίηση της μετακίνησης των υλικών και την ασφαλή διακίνησή τους. Εξασφαλίστε ότι η εγκατάσταση και λειτουργία του **εξοπλισμού** γίνεται από εκπαιδευμένους και έμπειρους εργαζομένους.

Οργανώστε τακτικές επιθεωρήσεις, ελέγχους και δοκιμασίες του εξοπλισμού από ειδικευμένο προσωπικό. **Συντονίστε τις δραστηριότητες του εργοταξίου** – για παράδειγμα, μην αφήνετε όσους εκτελούν ανυψωτικές εργασίες να θέτουν σε κίνδυνο άλλους εργαζομένους ή το αντίστροφο. Όπου δεν μπορεί να αποφευχθεί η **χειροκίνητη διακίνηση**, οργανώστε τον τρόπο εργασίας έτσι ώστε να περιοριστεί η ποσότητα και η απόσταση της φυσικής διακίνησης. Εκπαιδεύστε τους εργάτες στην αποφυγή των κινδύνων και την χρήση τεχνικών μεθόδων.

**Όλοι οι κινητοί γερανοί φορτίων** πρέπει να σχεδιάζονται και να χρησιμοποιούνται από ειδικευμένο προσωπικό. Ο οδηγός πρέπει να έχει καθαρό οπτικό πεδίο και ο γερανός πρέπει να είναι σε επίπεδο έδαφος και σε ασφαλή απόσταση από τις εκσκαφές και τις γραμμές ηλεκτρισμού. .

### Γενική «τήρηση της τάξης» και ασφαλής πρόσβαση

Η γενική οργάνωση του εργοταξίου και η τάξη είναι σημαντικές. Για παράδειγμα, εξασφαλίστε ότι: υπάρχει ασφαλής πρόσβαση (σε δρόμους, σημεία διέλευσης πεζών, σκάλες, ικριώματα, κλπ) προς και από τους χώρους εργασίας, χωρίς εμπόδια. Ότι υπάρχει ασφαλής φύλαξη των υλικών, οι οπές είναι προφυλαγμένες ή καλυμμένες με ευδιάκριτη επισήμανση. Ότι υπάρχουν οι κατάλληλες ρυθμίσεις για τη συλλογή και απομάκρυνση των απορριμμάτων, και ότι υπάρχει επαρκής φωτισμός.

### Εκπαίδευση και πληροφόρηση

Οι εργαζόμενοι πρέπει να κατανοήσουν τους κινδύνους, τις επιπτώσεις τους και τις προφυλάξεις που πρέπει να λαμβάνουν για να εργάζονται με ασφάλεια. Η εκπαίδευση πρέπει να συνδέεται με πραγματικές καταστάσεις, π.χ. με προβλήματα που προκύπτουν, με εσφαλμένους χειρισμούς και πώς αυτοί μπορεί να αποφευχθούν από το να συμβούν ξανά. Να ενημερώνονται για όλους τους κινδύνους, τα μέτρα προφύλαξης, τις διαδικασίες έκτακτης ανάγκης, την αναφορά των προβλημάτων, τον εξοπλισμό ατομικής προστασίας, τον εργασιακό εξοπλισμό, κλπ. Προγραμματίστε επαναληπτικά μαθήματα εκπαίδευσης.

Η εκπαίδευση πρέπει να υποστηρίζεται από την καλή επικοινωνία. Η συζήτηση για θέματα ασφάλειας και υγείας και η διάδοση των πληροφοριών πρέπει να αποτελεί μέρος των συνεδριάσεων των ομάδων.

### Εξοπλισμός ατομικής προστασίας

Οι εργαζόμενοι πρέπει πάντοτε να φέρουν εξοπλισμό ατομικής προστασίας όταν αυτό απαιτείται από τον χώρο του κατασκευαστικού έργου. Ο εξοπλισμός πρέπει να είναι άνετος, να συντηρείται σωστά και να μην έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση άλλων κινδύνων. Χρειάζεται εκπαίδευση για τη χρήση του. Ο εξοπλισμός προστασίας περιλαμβάνει: κράνη ασφαλείας – όταν υπάρχει κίνδυνος κτυπήματος του προσωπικού από την πώση αντικειμένων ή να χτυπήσουν το κεφάλι τους. Κατάλληλα υποδήματα – με προστασία για τα δάχτυλα και με αντιολισθητική σόλα. Προστατευτική ενδυμασία – για παράδειγμα, από κακοκαιρία ή ενδυμασία η οποία να είναι ευκρινώς ορατή ώστε οι εργαζόμενοι να διακρίνονται εύκολα, π.χ. από χειριστές οχημάτων.

### Κατάλογος ελέγχου: Ικριώματα και σκάλες

- Το ικριώμα είναι κατασκευασμένο σε σταθερά θεμέλια;
- Είναι όλα τα προστατευτικά κιγκλιδώματα τοποθετημένα στο σωστό ύψος;
- Υπάρχουν αρκετά σανιδώματα για την εξέδρα εργασίας;
- Τα σανιδώματα είναι ασφαλώς τοποθετημένα;
- Μήπως έχουν αφαιρεθεί συνδέσεις του ικριώματος;
- Η σκάλα είναι το ασφαλέστερο και καλύτερο μέσο για την εργασία αυτή;
- Η σκάλα είναι σε καλή κατάσταση και είναι κατάλληλη για το είδος και το ύψος της εργασίας;
- Μπορεί η σκάλα να τοποθετηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να μειώσει κατά το δυνατόν την απόσταση της εργασίας;
- Μπορεί η σκάλα να στερεωθεί στην κορυφή και στη βάση της;
- Η επιφάνεια στήριξης είναι σταθερή και επίπεδη;

Εάν μία από τις απαντήσεις είναι «όχι», πρέπει να ληφθούν μέτρα προφύλαξης **πριν από** την έναρξη των εργασιών. Τα μέτρα περιλαμβάνουν:

- Εξασφάλιση ότι ρηγματώσεις, όπως οπές στα δάπεδα, προστατεύονται με ασφαλείς φραγμούς (π.χ. με προστατευτικά κιγκλιδώματα ή πλάκες πέλματος βάσης) ή είναι επαρκώς καλυμμένες. Ασφαλίστε το κάλυμμα ή τοποθετήστε προειδοποιητική πινακίδα.
- Ελέγξτε όλα τα στοιχεία του ικριώματος από άποψη ασφαλείας πριν από την έναρξη της κατασκευής.
- Επιθεωρήστε τις σκάλες πριν από την ανάβαση σε αυτές προκειμένου να διασφαλίσετε ότι είναι σε καλή κατάσταση και τοποθετημένες με ασφάλεια
- Χρησιμοποιήστε εξοπλισμό αναχαίτισης πτώσης, ιδίως πριν από την εγκατάσταση των προστατευτικών κιγκλιδιωμάτων και των πλακών πέλματος βάσης και διασφαλίστε ότι τα σχοινιά του ιμάντα είναι στερεωμένα σε σταθερά σημεία και χρησιμοποιούνται σωστά
- Μην πετάτε εξοπλισμό ή υλικά σε χαμηλότερα επίπεδα, στο έδαφος ή σε δίκτυα ασφαλείας

### Περαιτέρω πληροφορίες/ Πηγές αναφοράς

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την καλή πρακτική στον τομέα της διαχείρισης ασφάλειας διατίθενται στον δικτυακό τόπο του Οργανισμού <http://osha.eu.int>. Όλες οι δημοσιεύσεις του Οργανισμού μπορούν να ληφθούν ηλεκτρονικά δωρεάν. Η «*Πρόληψη ατυχημάτων που σχετίζονται με την εργασία*» αποτελεί το θέμα της Ευρωπαϊκής Εβδομάδας για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία η οποία διοργανώνεται από τα κράτη μέλη τον Οκτώβριο του 2001, ενώ περισσότερες πληροφορίες παρέχονται στη διεύθυνση <http://osha.eu.int/ew2001/>. Ο δικτυακός τόπος του Οργανισμού παρέχει συνδέσεις με τις αντίστοιχες *θέσεις των κρατών μελών* όπου μπορεί να αναζητηθεί η σχετική εθνική νομοθεσία και οι κατευθυντήριες γραμμές για τον κλάδο κατασκευών: <http://gr.osha.eu.int/>